

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — o-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7565,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Bodočnost našega kmetijstva

Ko je v zadnjih desetletjih preteklega stoletja po vsej Evropi zavladala občutna agrarna kriza, pa tudi v naših krajih, so mnogi naši gospodarji začeli misliti, ali bo bodočnost našega gospodarstva v kmetijstvu ali v drugih panogah. Položaj našega kmetijstva se je od tedaj v mnogočem spremenil in danes stojimo pred popolnoma novimi vprašanji. Vendar je ostalo nerešeno osnovno vprašanje našega gospodarstva, ali je bodočnost v kmetijstvu ali pa v forsiranju drugih panog gospodarstva.

Kakor smo že omenili, so se razmere temeljito spremenile in danes so pogoji, pod katerimi dela naše kmetijstvo, popolnoma drugačni, kakor so bili pred vojno. V Avstriji je imelo naše kmetijstvo velik trg za svoje pridelke na Dunaju in v Trstu. Nadalje je šlo mnogo naših kmetijskih proizvodov tudi v Italijo in deloma v druge dele ob Sredozemskem morju. Med vojno in po vojni pa smo te trge popolnoma izgubili, ker so med nami in njimi nastale nove carinske meje. Naša zunanja trgovinska politika pa tudi ni ščitila oziroma mogla dovolj ščititi naše stare trge. Poleg vsega tega smo danes največ omejeni na notranji trg, kjer pa je konkurenca veliko bolj močna, kakor pa je bila včasih. Saj imamo v naši državi velike žitorodne kraje, s katerimi se naša produkcija ne more kosati (kakor tudi v nekaterih drugih panogah ne).

Bog z dežele v mesta, ki smo ga opažali, se sedaj še vedno nadaljuje, izseljevanje v tujino pa je deloma nadomestilo izseljevanje v druge pokrajine naše države. Izseljevanje pa je vedno dajalo našim gospodarjem in voditeljem mnogo brig in razumljivo je, da so bila vsa stremljenja usmerjena na to, da ves presežek našega prebivalstva zaposlijo doma. Zato vidijo mnogi gospodarji le v prehodu k industrijski in obrtni produkciji rešitev za naše gospodarstvo. In priznati moramo, da imajo v marsičem prav, toda kljub vsemu ne gre obupati nad bodočnostjo našega kmetijstva. Res je naše kmetijstvo tehnično na razmeroma nizki višini, kar pa je deloma povzročeno po posebnih geografskih in socialnih vzrokih. Zato nam je potrebno še veliko dela za tehnični napredek našega kmetijstva, in vidimo, da smo po vojni že v marsičem napredovali. Dejstvo pa je, da v naših krajih proizvodnja žitaric ni več rentabilna, saj imamo v naši državi velike žitnice v Vojvodini, ki pa že same težko vzdržujejo konkurenco prekomorjskih držav z mlado zemljo in z vsemi tehničnimi pripomočki. Zato kaže vse, da bo treba omejiti našo produkcijo na one predmete, za katere je jasno, da bomo z njimi mogli konkurirati na domačih trgih pa tudi na zunanjih tržiščih, kamor bo moral iti presežek naše proizvodnje. Poleg tega bo pa treba preiti od kvantitativne proizvodnje, v kateri nimamo pogojev za uspešno konkurenco, h kvalitativni proizvodnji. Naša kmetijska produkcija se bo pač morala usmeriti na one pridelke, pri katerih so dani pri nas posebno ugodni pogoji, in treba bo posvetiti največjo pažnjo sadjarstvu in živinoreji. V svetovnem časopisu smo zadnje dni čitali, da je svetovna agrarna kriza še najmanj občutna na Danskem, ki je izrazita agrarna država. Na malem danskem zgledu vidimo, da je ta dežela še najlažje prebrodila težko gospodarsko krizo, ker se je pač njena proizvodnja preusmerila k kvaliteti in Danska danes izvažata kmetijske proizvode najboljše kvalitete.

Veliko pažnje smo že posvetili tehnični spolnitvi našega kmetijstva, kakor n. pr. uvajanju strojnega dela, propagandi za večjo porabo umetnih gnojil itd. Kljub doseženim lepim uspehom nas čaka izredno veliko dela. Treba pa bo vedno bolj misliti na trgovsko plat, kajti ni važna samo kvalitativna produkcija, ampak tudi vnovčenje proizvodov. Vidimo, kako se vedno bolj organizira konsum, kako postajajo vedno bolj strnjene vrste industrijskih proizvodov. Vsemu temu pa stojimo nasproti velika masa kmečkega prebivalstva kot prodajalec svojih proizvodov, ki tudi niso kvalitativno na višini in tako se ravna cena po slabših proizvodih in ni pravična. Tudi nima kmečko prebivalstvo na razpolago velikih kapitalnih sredstev, kot jih ima n. pr. industrija. Poleg tega industrija in trgovina dobro poznata trg, kar pri kmetijstvu ni slučaj in zato se lažje uveljavljata na trgu.

Pri vnovčenju proizvodov je izrednega pomena zadrugištvo, ki bo v bodoče moralo sploh svoje delo usmeriti v to stran. Kar se tiče kreditnega zadrugištva je mreža v naši banovini dokaj gosta in nam ne bo treba več ustanavljati dosti novih kreditnih zadrug z izjemo Prekmurja. Naše zadrugištvo se že pripravlja na to delo in je doseglo že tepe uspehe, kar potrjuje zgled zadrug za izvoz sadja na Štajersko. Mislimi pa bo treba tudi na druge panoge kmetijske produkcije.

Vidimo, da je treba naše delo za povzdigo kmetijstva usmeriti na eni strani v zboljšanje kvalitete kmetijskih pridelkov, na drugi strani pa je treba organizirati vnovčenje teh pridelkov. Bodočnost našega kmetijstva je v organizirani prodaji kvalitativno zboljšanih kmetijskih pridelkov.

Trst v velikih stiskah

Čutijo se posledice fašistične zadrugišne politike — Denarne težave tržaškega magistrata — Zanimiva odkritja francoskega lista

Pariz, 9. jan. »Le Petit Niois« piše: »Gospodarska kriza v Italiji zahteva čedalje več žrtve. Najbolj občutni so krahi bank, ki si sledijo drug za drugim.

»Zlasti hudo je prizadet od krize Trst, kojega gospodarsko življenje je od leta 1918 itak izpodrežano in ga vzdržuje zadnja leta kolikortoliko na eksistenčnem nivoju večji del samo forsirano ladjedelništvo. Zdaj pa razum odmeva gospodarske krize cele države pretresa Trst tudi obuboževanje malega »hinterlanda«, to je Goriške in Krasa, ki ju je režimska politika tudi gospodarsko rušila. Fašistična politika poitalijančevanja, ki dela z dragimi sredstvi nasilja na eni in korupcije ter bogatih subvencij na drugi strani, obremenjuje državni proračun z milijardnimi vsotami, dežela sama pa čim bolj daje, ko je fašizem v par letih popolnoma spravil na kant najboga-tejši vir ljudskega blagostanja, to je zadrugištvo. Trst je tisti, ki posledice te monstruozne politike najbolj čuti in jih bo v prihodnosti še bolj.

Zelo značilen znak tega stanja je silen run, ki se je začel te dni na enega najstarejših in najsolidnejših tržaških zavodov »Cassa di risparmio Triestina«. To je tembolj čudno, ker ima ta zavod močne garancije, se vsaj do zadnjih časov ni spuščal v spekulacije in je baje dobro nadzorovan. Da se je kljub temu omajalo zaupanje vanj, je pripisovati splošni potlačnosti duhov, vznemirjenosti zaradi gospodarske krize in težav ter podžgane seveda tudi od takih ljudi in krogov ter konkurence, ki iz nesreče kuje dobičke zase. Da ustavi run, je Zavod dal svoje poslovanje te dni posebej pregledati od prefekta, kar pa ni nič izdalo. Da

pokaže, da se ne boji poloma, oziroma da so govorice o neugodnem stanju neosnovane, je upravni svet zdaj razglasil, da bo odslej blagajna odprta nepretrgoma od 9 do 18 ure in da se imajo izplačati vse zahtevane vloge brez vsake omejitve njihove višine in brez oziroma morebitne vinkulacije zapadlosti.

Oficijelna fašistična stranka je zaradi tega runa, ki bi mogel potegniti za seboj i ostale zavode, tako razjarjena, da njeno glasilo tašistom nalaga dolžnost, da vsakega trosilca neugodnih vesti, ki ga zalotijo, najprej do krvi pretepejo, potem pa odvedejo na policijo. Ti ljudje da so zločinci, oziroma pripadajo »zločinski bandi defetistov na eni in spekulativ na drugi strani.« Koliko bodo taki nasveti in grožnje s krvavim obračunom dejansko gospodarskemu stanju pomagale, pa je drugo vprašanje.

Trst pa ima še polno drugih skrbi gospodarskega značaja. Najhujša skrb je ta, kako bo občina vrnila podporo, ki jo je dala mestu italijanska vlada, ko je Trst pripadel Italiji. Ta denar namreč sedaj italijanska vlada čisto neprilicovano od tržaškega magistrata terjaja nazaj. Dolg znaša 127 milijonov lir in naj bi se odplačal v 26 anuitetah po 5 milj. po 1½%. Zahteva finančnega ministra Mosconija je tržaško javnost tem hujše zadela, ker se je splošno smatralo, da je ta dolg, ki ga vlada do danes ni terjala, po preskrpiciji ugasnil. Tržačani so to vsoto smatrali kot nekako moralno oddolžitev Italije Trstu, ki je zaradi svojega italijanskega patriotizma med vojno toliko trpel. V resnici je ta denar 1. 1918 šel za najnujnejše življenjske potrebščine prebivalstva, ki je bilo lačno in golo. S tem denarjem si je Trst, ko

jega proračun je bil 1. 1914 v popolnem ravno-vesju (sploh so bile tržaške finance pod Avstrijo naravnost splendide), nekoliko opomogel, ni pa zlezel iz deficita, ki je n. pr. 1. 1920 znašal 25 milijonov lir, med tem, ko je vrh tega mestna planarna izkazala 17 in pol milijona primanjkljaja (koliko je mesto danes deficitno, se ne ve). Magistrat je danes tem menj vstanu dolg pri vladi odplačevati, ker je gospodarska kriza Trst prizadela še bolj nego ostala mesta Italije. Da pa vlada izterjuje ta dolg od »najzvestejšega Trsta«, to je pa dokaz, kako tudi finančnemu ministru v Rimu treba denarja. Magistrat si seveda prizadeva, kako bi dosegel odložitve odplačevanja, ko bi se vrnil botjši časi.

Trst, 9. jan. Z. Tukajšnji listi prinašajo članek, v katerem ostro napadajo nekatere osebe, ki v Trstu in po deželi širijo razne glasove o nesigurnosti gotovih zavodov in industrijskih podjetij. »Popolo di Trieste« poziva vse fašiste, da pazijo na defetiste, ki širijo alarmantne vesti, da bi povzročili malodanost in da je treba te zločince kaznovati. »Giornale d'Italia« piše, da se je ustanovila neka tajna zločinska organizacija, ki ima namen, da s širjenjem lažljivih in alarmantnih vesti izziva pesimizem v najširši javnosti in slojih meščanstva in da škoduje fašistom in Italiji. Osebe, ki se v to spuščajo, morajo biti kaznovane. Vsakemu bi bilo treba v hrbet izstreliti svinec iz fašističnih pušk. »Piccolo« opozarja na nevarnost defetistov in opozarja fašiste, da naj pazijo nanje. — Ta alarm časopisja je pričel zato, ker so nekateri meščani začeli dvigati svoje vloge.

Proslava rojstnega dne Nj. Vel. kraljice

Belgrad, 9. jan. 1. Rojstni dan Nj. V. kraljice Marije se je v prestolici zelo svečano proslavil. V dvoru se je vršila svečana služba božja, ki ji je prisostvovala vsa kraljeva rodbina, na čelu z Nj. Vel. kraljem in Nj. V. kraljico Marijo, dalje knez Pavle, kneginja Olga, vsi člani vlade s predsednikom generalom Petrom Zivkovičem na čelu ter vsi ostali člani vojaške in civilne uprave dvora. Svečano službo božjo je opravil patrijarh Varnava ob asistenci številnega duhovništva. Patrijarh Varnava je imel pri tej priliki topel nagovor in molil za blagor kraljeve rodbine. V teku dneva se je številno meščanstvo vpisalo v odprto knjigo in s tem dalo izraze velikim simpatijam, ki jih uživa Nj. V. kraljica Marija v vseh krogih jugoslovanskega prebivalstva.

Zvečer je bil v dvoru dvorni ples. Nad 800 povabljenec najodličnejših zastopnikov javne in jugoslovanske družbe iz vseh pokrajin naše države se ga je udeležilo, da da s tem vidnega izraza velikim in nedeljnim simpatijam, ki jih uživa kraljevi dom širom Jugoslavije.

v Romuniji

Bukarešta, 9. jan. AA. V tukajšnji ruski cerkvi je bila danes dopoldne v proslavo rojstnega dne kraljice Marije svečana služba božja. Romunsko vlado je zastopal g. Popovici, romunskega kralja polkovnik Grosi, prisotni pa so bili še jugoslovanski poslanik v Bukarešti g. Čolak Antič in češkoslovanski poslanik Jizerski ter oboje obeh poslaništev.

Poziv katoličanov k miru in spravi

Pariz, 9. jan. kk. Velike katoliške stranke Evrope so izdale skupen oklic za mir. Strah zaradi zopetnega nastopanja divjega nacionalizma v raznih državah, politično vznemirjenje, gospodarska kriza in nered v Evropi so vzrok, da je treba ponovno naglašati voljo za mir. Odklanjati je treba vsako gonjo enega naroda proti drugemu. Javno mnenje

je na vsak način treba voditi na pot gospodarskega in političnega sodelovanja v duhu miru in po metodah Društva narodov. Na koncu se pristavlja, da bodo velike katoliške stranke storile vse korake, da bodo delovale proti nacionalistični reakciji. Pod oklicem sta podpisana za Francijo Champetier de Ribes, za Nemčijo pa Josip Stoeckey od nemškega centra.

Novi trgov. zakon bo kmalu gotov

Trgovinske zbornice naprošene, da povejo svoje mnenje

Belgrad, 9. jan. AA. Dela za izvršitev novega trgovskega zakona, ki so zastala zaradi neprestanih izprememb v sestavi komisije (gosp. Milorad Stražnički je bil imenovan za poslanika v Buenos Aires, g. Nestorović za bana, g. Velizar Mitrović je podal ostavko na članstvo v komisiji, Ante Verona pa je umrl), se zdaj spet intenzivno nadaljujejo. Na sejah komisije, ki so se vršile v ministstvu za pravosodje od 16. oktobra do 9. novembra in od 28. novembra do 6. decembra, je prišel v pretres prvi del načrta novega zakona, ki obseza partije o trgovcih, trgovskem registru, trgovskih tvežkah, trgovskih knjigah, trgovskih prokurah, trgovskih agentih in trgovski posredovalci ter je bilo do-

lošeno besedilo teh partij tega dela načrta novega zakona.

Te dni je ministstvo za pravosodje ta del načrta novega trgovskega zakona razmnožilo in ga poslalo vsem sodiščem ter trgovskim zbornicam in korporacijam. V ministstvu pridejo v pretres kmalu tudi ostale partije načrta novega trgovskega zakona, in sicer partije o trgovskih družbah, delniških družbah ter obligacijski del trgovskega zakona. Izmed teh partij bo partija o trgovskih družbah prišla na debato na seji komisije, ki bo 15. t. m. Partijo o privatnem pomorskem pravu proučuje in izdeluje stalna komisija, ki je en načrt že izdelala, tako da ga bodo mogli pregledati zainteresirani krogi.

Važno za naše trgovce

Povpraševanje za našim železom in pločevino v Grčiji - Bolgarija želi naše sode in galice

Belgrad, 9. jan. AA. Neka solunska tvrdka je sporočila Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine, da se zanima za blago jugoslovanskega izvora, zlasti za železo in pločevino, zdravstvene predmete, orodje in drugo. Poblježe se interesi lahko informirajo pri informacijsko-komercialnem oddelku Zavoda pod št. 167/31.

Belgrad, 9. jan. AA. Grško vojno ministstvo v Atenah je obvestilo Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, da bo 26. t. m. v Atenah licitacija za 179 mežgov za grško topništvo. Pogoje dobe interesi pri informacijsko-komercialnem oddelku Zavoda pod št. 113/31.

Belgrad, 9. jan. AA. Neka bolgarska tvrdka je sporočila Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine, da ima interesa za nekatere naše predmete,

kakor n. pr. za kameno sodo in modro galico. Soda mora biti kavstična in sicer čistoše 70 do 72 v sodih po 50 kg netto, modra galica pa čistoše 98 do 99 kakor angleška, v sodih po 54 kg. Ponudbe naj se pošljejo na dunavsko postajo Orehovo. Priložiti je treba tudi vzorec po 2 kg vsakega blaga.

Podrobnejše podatke dobe interesi pri informacijsko-komercialnem oddelku Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine pod št. 52/31.

Dunajska vremenska napoved. Lepo vreme bo trajalo dalje. V splošnem bo tudi podnevi mrzlo. Zagrebška vremenska napoved. Precej jasno, spremenljivo mrzlo. Sicer pa stalno

Prošnje učiteljstva za premestitve

Ljubljana, 9. jan. AA. Načelnik prosvetnega oddelka kr. banske uprave v Ljubljani razglasa: Prošnje učiteljstva osnovnih šol za premestitve. Mnogi učitelji(ce) se obračajo s prošnjami neposredno na ministstvo prosvete; zaradi tega je v zmislu § 98. uradniškega zakona odredilo ministvo prosvete s svojim odlokom O. N. br. 87.521 z dne 25. novembra 1930, da se učitelstvu najstrožje zabranjuje, da se s prošnjami obrača neposredno na ministstvo prosvete bodisi osebno, bodisi preko svojcev in prijateljev, a to zlasti s prošnjami za premestitve med šolskim letom.

V zvezi s tem pa je ministstvo prosvete naknadno odobrilo učiteljem(icam) predlaganje prošenj za premestitve preko sreskih šolskih nadzornikov tudi med šolskim letom samo v primeru poroke in drugih primerih, če mož in žena nista v istem službenem kraju. Šolski nadzornik naj take prošnje dostavlja vedno s svojim obrazloženim predlogom.

Zakon o delniških družbah

Belgrad, 9. jan. m. Na merodajnem mestu je izdalen zakon o delniških družbah. Poslal se bo gospodarskim organizacijam, da izrečejo svoje mišljenje. Nato se bo zakon v najkrajšem času izdal in proglasil. Z njim bi prenehale veljati vse narredbe in vsi pravilniki, ki so se do sedaj tikali te snovi.

Požar na Goriškem

Trst, 9. jan. Z. Fašistični tisk poroča iz Gorice, da je preteklo noč pri Sv. Florijanu izbruhnil požar v šoli, ki je nastal tako, da je počila peč in se je del pohištva vnel. Škoda znaša 20.000 lir. Uničeni sta dve šolski sobi.

Zrtev brezposelnosti

Maribor, 9. jan. Danes okoli 19 ure je oboje mestnega kopališča v Kopališki ulici zaslišalo iz neke kabine pretresljiv krik. Takoj se je zbralo v bližini omenjene kabine veliko ljudi, ki so bili slučajno navzoči v kopališču in ki so že odhajali domov. Ker se ni nihče oglasil iz kabine, je oboje vdrlo v kabino. Tedaj se je nudil navzočim pretresljiv prizor. V kabini je ležala zlekzena preko kadi ter vsa v krvi 30 letna Mary Lepenič. Voda je bila v kadi popolnoma krvava radi krvi, ki je še vedno brizgala in curljala iz prerezanih žil na levici in desnici. Osebo je ranjenki takoj nudilo prvo pomoč ter pozvalo rešilni oddelek, ki jo je nezavestno prepeljal v bolnico.

Kakor se je pozneje izvedelo, je Mary Lepenič hotela v smrt, kot žrtev težkih razmer, ki so na delovnem trgu. Delj časa je iskala zaposlitve. Po daljšem brezuspešnem iskanju, pa se je danes odločila, da gre v smrt. Njeno stanje je sicer zelo resno, vendar je upati, da bo okrevala in da ne bo podlegla radi prevelike izgube krvi.

Presenečenja na nemško-poljski meji

Vratislava, 9. jan. kk. Ko je danes nemški državni kancler dr. Brüning obiskal Oppeln, so dolgo časa nad mestom krožila tri poljska vojaška letala, katera je zasledovala nemška zračna policija. Dve poljski letali sta se potem spustili na tla v neposredni bližini mesta, dočim je tretje letalo zginilo v neznani smeri. Pilota sta izjavila, da so poljska letala zaradi slabega vremena izgubila smer. Poljske letalce so oblasti zaenkrat aretirale in letala zaplenila.

„Pravica za Madjarsko“

Primer med Venizelosom in grofom Bethlenom — Izzivalna propagandna knjiga „Pesti Hirlapa“ — Madjarska obljubljenja dežela narodnih manjšin

Budimpešta, 9. jan. d. (Izv. dopis.) Madjarsko časopisje je z izvanredno pozornostjo zasledovalo Venizelosa po njegovih evropskih izletih. Madjari čutijo neko sorodnost med zvitim grškim diplomatom ter grofom Bethlenom. Oba zelo ljubita misteriozna potovanja, večkrat sta se že tudi srečala širom zemeljske oble. Grk Venizelos bi rad v Sredozemju pričaral nazaj sijaj starogrške vladavine, Madjar Bethlen pa sanja o slavni kroni sv. Stefana, ki se naj zopet blesti po vsem Podonavju. Okrog obeh se je polagoma spletla tajinstvena legenda, v katero verujejo tudi resni politiki. Venizelos se vrača domov. Za njim se dviga oblak prahu, katerega bodo požirale še tedne razne evropske diplomatske kancije. Na pot se odpravlja grof Bethlen. Pred njim se odpira že dosti izhojena pot preko Dunaja, Berlina v Rim. Tam se stekajo ambicije enega in pohlepnost drugega. Tam so zdravila za oba. Razlika je samo ta, da Grk ni iskren in nikdar popolnoma ne verjame, medtem ko Madjar slepo veruje svojim lastnim intrigam.

Kljub vsemu, kar se more reči za Madjare ali proti njim, ostane gotovo eno, namreč, da ima njihova zunanja politika eno strogo začrtano linijo. Povita pa je v toliko neiskrenosti, v toliko okincane laži, da je zapeljala že marsikatero zapadnoevropskega državnika. Danes Bethlenu niti ne zamerijo več, če ponareja tuji denar, če na konferencah brezobzirno govori o »neodrešenih bratih, ki ječijo pod tujim jarmom« in »o močni Madjarski, ki bo zavojevala zopet svojo lastnino«.

Dr. Engliš grozi z demisijo

Praga, 9. jan. ž. Dopisnik »Telegraph Uniona« poroča, da je finančni minister dr. Engliš podal ostavko. Demisija ni bila sprejeta.

Spansko letalstvo razpuščeno

Madrid, 9. jan. kk. S kraljevim dekretom je bilo razpuščeno špansko vojaško letalstvo. Letalski častniki so bili zaenkrat premeščeni nazaj v one vrste orožja, iz katerih so izhajali, in morajo tam vršiti svojo prejšnjo službo. Letalska uniforma je odpravljena.

Po mestu so se izdajali letaki, podpisani po nekem »revolucijskem odboru«, v katerih se navaja, da so bili dogodki, ki so se vršili pred enim mesecem, samo uvod v veliko bitko za ustanovitev republike potom narodnega pokreta, katerega se bodo udeležile vse socialistične skupine, vse protimonarhistične stranke in tudi vojaštvo vseh vrst. Oklic pozivlja vse, naj bodo pripravljeni, da kmalu sledijo klicu na revolucijo. Na koncu se pristavlja: Revolucija maršira! Zivela revolucija! Mnogi smatrajo, da bo še ta mesec prišlo do novega poskusa prevrata, in sicer s pomočjo delavskih mas. Drugi pa trdijo, da bo Berenguerjev kabinet v kratkem zamenjan s monarhističnim koncentracijskim kabinetom, ki bo razpisal parlamentarne volitve. Dvomljivo pa je, ali bodo volitve res že 1. marca. Madridski študentje, katerih je bilo zaprtih v madridske ječe nad sto, so skoro vsi izpuščeni. To je znamenje, da vlada teh oklicev ne smatra za resne.

Zaključek indske konference

London, 9. jan. AA. Pododbor za zvezni stroj je končal svoje delo in tako dovršil ogromno nalogo, kar je odločilnega pomena za srečen zaključek indske konference.

Napredek posvetovanj konference in trajno veliko razumevanje, ki ga je pokazala angleška vlada za zahteve indskih delegatov, je napravil tudi na najbolj skeptične kritike v Indiji dober utis.

Sprejem teze o odgovornosti s strani lorda Readinga ter soglasje liberalnih govornikov z njegovim stališčem pomenja odločilen napredek indske konference. Lord Lothian je snoči popolnoma pravilno naglasil, da se neodgovornost pobija edino z odgovornostjo.

Sankejevo poročilo, da vlada pozdravlja Readingov govor ter njegova izjava, da so Readingove smernice pripravne rešitve indskega problema, je mnogo pripomoglo k ugodnemu poteku konference. Konservativna delegata Peel in sir Samuel Hoare sta se kljub vsem pomislekom izjavila za indsko ustavo, čeprav sta zahtevala nekatera jamstva.

Popolnoma razjasnilo položaj bo pa še poročilo ministrskega predsednika Macdonalda, ki ga bo izdelal na osnovi poročil pododborov v enem tednu do 10. dne. V tem poročilu bodo jasno očitni predlogi, ki bodo stavljeni o vprašanju indijske ustave angleškemu parlamentu.

Poslovni odbor konference bo razpravljal o preostalih vprašanjih. Spor med hinduji in muslimani glede razdelitve volilnih okrajev še vedno ni rešen. Snoči je dr. Moonje izjavil, da so hinduji sporazumni, naj reši to vprašanje neodvisno razsodišče. V razsodišču naj bi bila profesor Gilbert Murray in Gandhi. Posvetovanja konference se bodo nadaljevala prihodnji teden. Angleški krogi žele, naj se vsa sporna vprašanja rešijo čimprej ter naglašajo, da morajo hinduji in muslimani razumeti, da morajo živeti v miru, kar bo koristilo vsem.

Pogajanja za svetovno sladkorno pogodbo

Berlin, 9. jan. AA. Mednarodna pogajanja za svetovno sladkorno konvencijo so nadaljevali v Berlinu. Dosedanja pogajanja v Bruslju so se bila nedavno tega razbila. Neevropski izvozniki so predlagali, naj bi Nemčija leta 1930-31. izvozila 500.000 ton, leta 1931-32. 350.000 ton, naslednja tri leta pa po 300.000 ton. Nemški producenti so izjavili, da bodo sklepali o tem na sestanku v ponedeljek.

Tej politiki služi na Madjarskem vse. Začenja se v šoli, podpira jo vsa uprava, njej služi celotni tisk, ki v vseh jezikih dan za dnevom trobi v svet jadikovanje »oskrunjenosti Madjarske po zasluženi madjarski krvi«. V službi te politike je tudi vse sodobno znanstvo na kateremskoli polju. Najbolj pa je zadnje čase prišla do izraza ta organizirana madjarska nezadovoljnost v nečuvni knjigi, ki je izšla ob 50 letnici političnega dnevnika »Pesti Hirlap«. Knjiga nosi naslov »Pravica za Madjarsko« ter ima kot podnaslov »Grozote trianonskega miru«. Opremljena je najrazkošneje in tiskarska ter knjižgoveška umetnost sta tekmovali, da ji dasta do sedaj na Madjarskem še nedosežen sijaj tiskovne opreme. Namenjena je zunanemu svetu, ker je tiskana v več jezikih. Njen avtor se imenuje dr. Otto Legrady, njen založnik je »Pesti Hirlap«, financiral jo je pa grof Bethlen iz državnih blaginje.

Dr. Legrady hodi v svoji knjigi mirno po začrtani poti. Brez ozira na zgodovinsko objektivnost in resnico dokazuje, da imajo Madjari pravico do ozemlja, katerega so v mirovni pogodbi izgubili. Ko je ugotovil, koliko je morala njegova država žrtvovati na ozemlju, na ljudeh, na naravnih in kulturnih bogastvih, preide na študij madjarske odgovornosti za svetovno vojno. Kdo neki si je izmislil legendo, da je Madjarska hotela vojno? Ona je bila najbolj miroljubna država v Evropi. Ona je do zadnjega branila mir in je sprejela vojsko le, ker so ji jo usilili. Zato ona tudi ne more in ne sme biti primorana plačevati za grehe drugih. Ko je absol-

viral Madjarsko vsake odgovornosti za vojno, posveti pisec knjige svojo pozornost madjarski predvojni politiki do narodnih manjšin. Madjarska je viteška dežela. Spoštovala je pravice narodnih manjšin. Medtem ko so bile drugod preganjane, si je ona prizadevala pomagati narodnim manjšinam, da si izoblikujejo svojo kulturno samobitnost. Kako slabo je Madjarska bila poplačana za to širokogrudnost do svojih nemadjarskih podložnikov. V kaki luči stojijo pred sodnim stolom sveta tiste države, ki imajo v svojih mejah, vsled grozopolnega trianonskega miru, madjarske manjšine!

Fantazije gredo v tej smeri naprej. Oni, ki so poznali razmere v predvojni Madjarski, se bodo morali nasmehovati toliki oholosti in neiskrenosti. Toda na žalost, madjarski narod sam bo verjel tej knjigi, in kar je še hušje, tudi inozemsko javno mnenje bo v nevarnosti, da podleže tezi, ki se mu podaja v tako luksuzno opremljeni knjigi. Zdelo se mi je važno, da opozorim na delavnost madjarske propagande, ki se ne briga za nobeno kritiko, ki z nobenim ne polemizira, ki gre svojo pot, postavlja svoje trditve, naslanja nanje dedukcije ter trdovratno utrjuje v Evropi mnenje, da je Madjarska res velik revež, kateremu je treba verjeti in — pomagati. Venizelos in Mussolini bosta z velikim zanimanjem listala po tej knjigi. Mar bi jo pazljivo brali tudi drugi, da bi se iz nje naučili, kako se ustvarja javno mnenje tudi za stvar, ki se zdi brezupna.

-os.

Romunija bi rada posojila

Vlada je razdeljena v dva tabora: eni želijo francosko posojilo, drugi od DN

Bukarešta, 9. jan. ž. V političnih krogih se živahno razpravlja o zunanjem posojilu. V tem oziru obstojata dve struji. Nekateri člani vlade zahtevajo, da bi Romunija čimprej najela posojilo na francoskem denarnem trgu. Z druge strani pa Titulescu, Argetoianu in Junian smatrajo francosko posojilo za opasno radi njegovih težkih pogojev. Pristajajo francoskega posojila naglašajo, da je posojilo državna potreba, da bi se mogle izvršiti najnujnejše investicije in uravnotežiti proračun. Druga struja trdi, da se sanacija gospodarskega življenja v Romuniji more izvršiti samo na podlagi konkretnega programa. Posojilo se more najeti šele tedaj, ko se normalizirajo razmere v državi. V tem slučaju bi Romunija dobila posojilo brez vsakih težav. Toda,

če bi se želelo posojilo takoj, ga je treba najeti samo po Društvu narodov. V političnih krogih se naglašajo, da ne bo prišlo do spremembe vlade, ako bi se Mironescu do 15. januarja posrečilo najeti posojilo. Tega dne bo namreč končalo zasedanje romunskega parlamenta in do tega dne mora pasti končna odločitev. Kot kandidati za bodočega šefa se imenujejo Titulescu, Argetoianu in gen. Prezan.

Bukarešta, 9. jan. ž. Iz zanesljivega vira se je zvedelo, da bo Titulescu konec tega meseca prišel v Bukarešto. Z njim se vrača Mironescu. Oba se mudita na predsednikovi rivieri, kjer imata konferenco z bivšim predsednikom vlade Maniuom. Titulescu se ne bo več vrnil na čelo romunskega poslanstva v London, marveč bi postal predsednik bodoče koncentracijske vlade.

Dramatičen let italijanske vojne zračne eskadre

Rim, 9. jan. Let italijanske zračne eskadre dvajsetih letal pod poveljstvom ministra Balba je bil iz Afrike v Brazilijo jako dramatičen in je, kakor se je že sporočilo, stal življenje 5 avijatorjev.

Balbo se je hotel iz Bolame v portugalski Gvineji dvigniti že 1. januarja, ko so aparati bili že popolnoma za polet pripravljeni. Dasi so bili aparati izpraznjeni vsega, kar za let in za pristajo ni bilo potrebno, je znašala skupna teža instrumentov, krivica in oseb kakor tudi sidra za slučaj prisilne pristaje za vsak hidroplan 4000 kg. kar pomeni tretjino več, kar so dozdaj nosili hidroplani te velikosti s 1000 konjskimi silami. Taka teža seveda povzroča lahko nezgode tako ob vzletu kakor ob pristajanju.

Vreme pa je bilo skrajno slabo. Nebo je bilo popolnoma pokrito z oblaki, svetloba minimalna, morje nemirno; tudi je močno deževalo. Zato je Balbo moral čakati do 5. januarja, da ne bi bil oropan ugodnosti, ki jo je nudila luna. Tega dne so se aparati drug za drugim dvignili; prvi Balbu in sicer ob 1.29 ponoči po Greenwichu. Luninega sveta pa kljub temu drzni avijatiki niso uživali, ker se je bilo nebo v tem času še bolj pokrilo z oblaki. Dvigniti se s toliko težo v tako temni noči in v tako neugodnem vremenu je vsekakor pomenilo izreden eksperiment in je stajalo na letalce najvišje zahteve.

Oblaknost je bila cel polet tolika, da se morská gladina ni prav nič razločevala. Luna je bila večidel popolnoma zakrita. Letalci so se morali zanašati samo na visokomer, ki jim je kazal, kako visoko se nahajajo nad morskó gladino Oceana, da se ne zaletijo v vodo. Kar se tje smeri, pravi Balbo, da bi bili piloti držali pravo smer tudi v slučaju, če bi bili oblaki ves čas nepretrgoma ovirali orientacijo po luni in zvezdah.

Let je trajal, kakor že vemo 18 ur (razdalja 3000 km). Od teh 18 ur so aparati leteli prvih 6 ur ob popolnoma pokritem nebu. Pri otoku Orange, 90 km daleč od Bolame je bil Ocean razburkan, aparati obdani na vseh straneh od goste stene oblakov, ki je segala skoro do vodne gladine, ki je večkrat vidu popolnoma izginila. Kljub temu je formacija letal v obliki klina ostala kompaktna. Distanca med njimi pa je bila skrajšana, da bi ostala zveza po svetlobnih vidnih. Rano zjutraj je Balbo po radiotelegrafu izvedel, da sta 2 aparata v Botani zaostala.

Kmalu nato se je isti poti izvedel, da sta ti dve letali ponesrečili. Letalo kapitana Recagno se je kmalu po vzletu iz Bolame za-

letelo v vodo, izgubivši svojo hitrost, kar ni nič čudnega, če pomislimo, da je bila teža vsakega letala nad normalno, morská gladina pa sploh ne vidna. Vsed sunka se je aparat vnel, vendar se je ladji pomožne spremljevalne eskadre italijanske vojne mornarice, ki je takoj prihitela na lice mesta, posrečilo, da reši posadko, od katere je bil narednik Fois izginil v valovih.

Drugo letalo kapitana Boera je istotako takoj po vzletu v zraku ponesrečilo, objeto od plamenov. Balbo pripisuje to nezgodo kratkemu stiku pri električnem toku, kateri služi na hidroplanih v takem slučaju za razsvetljavo orijentalcijskih svetilk in pilotске kabine in za oskrbo radiotelegrafičnega aparata. Aparat je v plamenih izginil v valovih z vso posadko: kapitanom Boerom, poročnikom Barbicenti, motornim vodjem Nensom in radiotelegrafistom, višjim narednikom Imbastarilem.

Proti jutru je vreme postalo nekoliko mirnejše. Temperatura motorjev je znašala ves čas okoli 80 stopinj. Podnevi pa so nastopili silni nalivi dežja, ki so bruhali iz vseh oblakov in do konca niso ponehali. Ker se morje zaradi tega ni čisto nič videlo, so se letalci morali ravnati samo po visokomeru, držeč višino vedno na enaki stopinji.

Po devetih urah leta je Balbo izvedel, da sta morala kapitan Buistrocchi in Donadelli pristati, prvi naravnost na morskó gladino, drugi istotako, upajoč, da bo dosegel otok Fernando da Noronha. Baistrocchi je radiotelegrafiral Balbu natančno pozicijo, na kateri je moral pristati. Balbo pa je je takoj sporočil spremni ladijski eskadri, od katere je ladja »Pessagno« takoj na lice mesta prihitela in aparat pripelala nase. Nezgoda tako prvega kakor drugega letala, ki otoka ni doseglo, ampak se je moralo dati rešiti od spremne ladje, je povzročilo to, ker se je polomil radijator in sta zato motorja ostala brez vode.

Zadnje tri ure leta se je zelo ojačel veter in oviral let. Kljub temu je eskadra po 15 urah leta dosegla otok Noronha, katerega je preletela, po 18 urah pa je zagledala profil ameriške celine.

Ob 19.30 po Greenwichu so aparati pristali v Port Natal.

Posadka se je ves čas obnašala junaško, premagala vse velike težave mirno in hladno in podala sijajen dokaz vztrajnosti, prisotnosti duha in tehnične sposobnosti.

Stab komandanta eskadre Balba je sestojal iz generala Valle, majorja Longo in tenenta-colonella Macdonalda, katerega glavni komandant posebno hvali.

Bančni krahi v Zed. državah

782 bank faliralo leta 1930 — 15 milijard dolarjev izgubljenih

London, 9. jan. os. »Financial News« poročajo iz Zedinjenih držav, da je leto 1930. bilo najbolj katastrofalno v zgodovini ameriškega bankarstva. Preko države se je neprestano valil val, ki je poplavljal denarne zavode in požiral velikanske vsote hranilnih vložkov. V zadnjih desetih letih je faliralo vsega skupaj 682 bank z 2 milijardi 21 milijoni dolarji vložene denarja (113 milijard Din). Od tega pade na preteklo leto 782 bank z 297 milijoni dolarji denarja (okrog 15 milijard Din). Sicer

se je ugotovilo, da so skrahirane banke pripadale le kategoriji manjših zavodov, ki so delovali večinoma po mestih z manj kot pa 10.000 prebivalci. Nadalje se naglašajo, da te banke v veliki večini niso bile članjene v federalni banki, ki jih vsled tega v težavah tudi ni mogla podpirati.

Newyork, 9. januarja. AA. Vodilni ameriški bančnik Warburg je izjavil, da so krive sedanje svetovne gospodarske krize previsoke carine ter trgovinski in industrijski karteli.

Za Joffre-om Berthelot

Pariz, 9. jan. kk. Kmalu po smrti maršala Joffrea je težko oboleti tudi general Berthelot. Tudi njemu so morali ravno tako kakor Joffreu odrezati levo nogo nad kolonom. Berthelot je bil med vojno voditelj francoske vojske misije v Londonu, po sklepu miru pa vojaški guverner v Metz in Straßburgu.

Francosko posojilo Poljski

Varsava, 9. jan. AA. Med zastopniki poljske vlade in polnomočnimi odposlanci francoske skupine Schneider-Creuzot so se pričela pogajanja o železniškem posojilu Poljski v znesku 1 milijarde frankov. Pogajanja vodi poljski minister za promet. Mobilizacija tega posojila je vezana s pogojem, da dobi francoska skupina v najem železnico iz Gornje Šlezije do Gdinskega. Ta proga je namenjena predvsem izvozu premoga iz Poljske. Po obtem prepričanju je bil že v predpogajanih do-sežen načelni sporazum o vseh bistvenih točkah tega posojila.

Velikansko posojilo Kitajski

Washington, 9. jan. AA. Senadni pododbor be predlagal ameriškemu predsedniku, naj se udeleži pogajanj o kitajskem posojilu. Kakor doznajajo, je neka mednarodna finančna skupina pripravljena proli nekim koncesijam dovoliti 200 milijonov funtov šterlingov (56 milijard dinarjev) posojila, ki bi služilo za gospodarsko obnovo Kitajske in za razvoj njene industrije. Gospodarski krogi predlagajo Kitajski, naj omeji svojo armado, ki šteje na milijone in naj porabi denar za produktivne namene. Gospodarski krogi si obetajo od posojila velike koristi ter menijo, da bi gospodarska obnova Kitajske veliko pripomogla k rešitvi sedanje svetovne gospodarske krize.

Konec stavk v Nemčiji

Berlin, 9. jan. AA. Po divji stavki v Porurju so prenehale tudi dolne stavke v Gornji Šleziji, kjer so jih organizirali komunisti. Obči položaj se je izboljšal, ker namerava vlada izdati zaslonno odredbo o tem, da velja izrek razsodišča v Porurju za delavstvo kakor za premogovnike. Pogajanja bodo nadaljevali v soboto. Delavstvo pristaja na 4% znižanje mezd, premogovniki pa zahtevajo 8%. Lasniki premogovnikov so s tem v zvezi razglasili, da jih bo podprla vlada. To vest demantira minister za delo Stegerwald.

Zadnja poročila

Roštni dan Nj. V. kraljice

Bukarešta, 9. jan. AA. Danes popoldne je jugoslovanski poslanik v Bukarešti Colak Antič priredil v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije svečan sprejem. Prisostvovali so mu člani romunske vlade, diplomatskega zbora, jugoslovanske kolonije v Bukarešti in drugi odličniki.

Napadalci na naše poslanstvo prijeti

Berlin, 9. jan. AA. Wolfbiro poroča, da je berlinska policija prišla napadalec na jugoslovansko poslanstvo. Kakor je znano, so 15. decembra neznanec napadli jugoslovansko poslanstvo in razbili šipe na njem. Gre za dva člana komunistične mladinske organizacije. Policija ju je izročila mladinskemu sodišču.

Angleški rudarji stavkajo dalje

Cardiff, 9. jan. AA. Pogajanja v premogovni industriji so se razbila. Rudarji so odbili predlog, naj bi neodvisni predsednik novega pravnega odbora odločal o vprašanju redukcije mezd. Delo bo počivalo še nekaj dni, dokler da se ne doseže v Londonu sporazum.

Brüningov obisk izrazil pretepe

Berlin, 9. jan. kk. Na potovanju državnega kanclerja dr. Brüninga v Gornjo Šlezijo je prišlo v raznih krajih do demonstracij komunistov in narodnih socialistov proti kanclerju. V Oppelnu se sprejeli zastopnike nemške vlade na kolodvoru z demonstracijami. V Beuthenu je tisočglava množica popolnoma zasedla kolodvorsko ulico, po kateri so se imeli peljati ministri, ter je policija le s težavo napravila prostor za avtomobile. Iz množice so metali v avtomobile kamenje in pobili šipe avtomobilov. Slični prizori so bili tudi v Gleiwitzu. Tudi v Losenbergu so bile demonstracije narodnih socialistov in komunistov. Ugotovilo se je, da so narodni socialisti zbrali v vrste demonstrantov predvsem poljske delavce veleposestnikov, ki so dežel-nemu svetu predložili spomenico o svojem slabem položaju in zahtevali pomoč.

Zanimiva tožba

London, 9. jan. kk. Včeraj se je moral občin-ski svetnik Cooks iz Manchesterja zagovarjati pred policijo, ker je liga za spoštovanje nedelje vložila tožbo, na podlagi nekega zakona iz l. 1857., ker v nedeljo ni obiskal cerkve. Ta liga je sicer tožbo vložila pred sodišče, državnim pravdnik pa se je branil vložiti obtožnico, zaradi česar je potem liga vložila tožbo pri policiji. Obtoženec Cooks je priznal, da ni bil pri maši, pristavil pa je, da nikogar ne briga, kaj dela v nedeljo. Policijski predstojnik je izjavil, da je prepričan vsled priznanja, da je obtoženec kršil navedeni zakon o posvečanju nedelje, da mu pa more dati samo ukor, ker nima nobenega pooblastila za drugačno kazen. Tožba je imela namen dokazati, da je omenjeni zakon zastarel, in z njo prisiliti parlament, da bi ta stari zakon razveljavil.

Božič v Palestini

Jeruzalem, 9. jan. AA. Med praznovanjem pravoslavne božice so se sprli koptični in sirske duhovniki. Ker so bili spopadi krvavi, je posredoval redarstvo in vzpostavilo red. Apostolski delegat je vložil protest pri oblastvu, češ, da so redarji vdrli v svete prostore.

Kača v Alžiru

Pariz, 9. jan. kk. V nekaterih občinah v Alžiru je izbruhnila kuga. Do sedaj so ugotovili 43 slučajev te bolezni. Oblasti so ukrenile vse potrebno, da se bolezen ne bi širila.